Kuda ide eko dinar?

Subotica izdvaja oko 100 miliona dinara za ekološke projekte...

Sandra Iršević

Subotica se smatra zelenim gradom, a to pokazuje i činjenica da je lokalna samouprava za poboljšanje životne sredine u protekle dve godine izdvojila oko 200 miliona dinara. Najviše novca je izdvojeno za upravljanje otpadom, zaštitu prirodnih dobara, uništavanje korovskih biljaka (ambrozije), monitoring životne sredine i slično. Prema analizi Završnog računa grada Subotice za 2014. i 2015. godinu od strane eksperta Dejana Maksimovića, jedna od zamerki je što u izveštajima nije taksativno navedeno koliko novca je potrošeno za merenje kvaliteta vazduha i komunalne buke.

Ekološki dinar predstavlja naplatu naknade za unapređenje i zaštitu životne sredinu, takozvane, ekološke takse, koju plaćaju građani i građanke, kao i firme, a lokalne samouprave su u obavezi da taj novac troše na unapređenje životne sredine. U mnogim lokalnim samouprava je slučaj da umesto ulaganja u reciklaži ili podizanju zasada, ekološki dinar se troši na asfaltiranje ili donacije za komunalna preduzeća. Međutim, to nije slučaj sa Suboticom.

Subotičani spadaju u najredovnije platiše, kada je u pitanju plaćanje naknade o zaštiti i unapređenju životne sredine u Srbiji. Od prošle godine ovaj ekološki porez građani Subotice plaćaju pojedinačno, a do tada su plaćali u okviru objedinjenog računa sa komunalnim uslugama. Ekološku taksu ne plaćaju svi isto, jer ona zavisi od kvadrature stana ili kuće, kao i poslovnih prostora.

Žika Reh, sekretar Sekreterijata za životnu sredinu u gradu Subotica, objašnjava da naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine plaćaju i građani i preduzeća.

- Naplata iznosi oko 90 odsto i taj novac se sliva u gradsku kasu i troši se za ekološki dinar. Novac u budžetu grada ostaje na pozicijama životne sredine i ne može da se troši u druge svrhe - objašnjava Žika Reh.

Ekološki dinar =životna sredinu

U 2014. godinu za Program životne sredine odlukom grada Subotice planirana sredstva iz budžeta iznosila su 100,2 miliona dinara, a za 2015. godinu približno 103,26 miliona dinara. Prema Izveštaju o korišćenju sredstava budžetskog Fonda za zaštitu životne sredine za 2014. i 2015. godinu, koji nam je dostavio grad Subotica možemo da primetimo da se najviše novca izdvaja za upravljanje otpadom, zaštitu prirodnih dobara, uništavanje korovskih biljaka (ambrozije), monitoring životne sredine i slično.

- U izveštaju nije navedeno koliko je utrošeno za Park prirode „Palić", a koliko za Spomenik prirode „Stabla hrasta lužnjaka na Paliću" i sufinansiranje letnjih istraživačko-edukativnih kampova i međunarodnog volonterskog radnog kampa na Ludaškom jezeru - navodi u svojoj analizi Dejan Maksimović.

Analiza trošenja ekološkog dinara je sačinjena na osnovu nekoliko dokumenta od grada Subotice od kojih izdvajamo: Završni račun grada Subotice za 2014. i 2015. godinu, Program korišćenja sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine za 2014. i 2015. godinu, Saglasnost Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine na program korišćenja sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine za 2014. i 2015. godinu. Dejan Maksimović iz Ekološkog centra „Stanište" iz Vršca godinama u nazad analizira budžete lokalnih samouprava po pitanju ekološkog dinara. Prema njegovoj analizi navedenih dokumenata, vidi se da prema iznosu tekućih prihoda, budžetski fond Subotice jedan je od najvećih u Srbiji, na osmom mestu od 145 opština i gradova, u 2014. i u 2015. godini. Maksimović objašnjava da 2015. godine bilo je više namenskih prihoda od naknada, nego što je bilo rashoda u budžetskom fondu.

Ovaj tekst je proizveden u okviru granta koji finansira Evropska unija, dodeljenog u okviru medijskog programa 2014. Sadržaj teksta je isključiva odgovornost časopisa EKOlist i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske unije.
Projekat „Kuda putuje lokalni ekološki dinar?" realizuje se u okviru programa podrške: „U vašem Fokusu" koji izvode Nezavisno udruženje novinara Srbije, Poslovno udruženje Lokal pres i Toplički centar za demokraciju i ljudska prava, u okviru medijskog programa 2014.

Nataša Đereg, CEKOR

Snježana Mitrović, Teras

Vinko Tamaš, Udruženja „Riparia"

Žika Reh, sekretar Sekretarijata za poljoprivredu i zaštitu životne sredine

Barbara Sudarević, Regionalni Arhus centar

Žika Reh iz lokalne samouprave objašnjava da se svaki neutrošeni ekološki dinar prenosi u narednu godinu i troši isključivo za projekte životne sredine.

- Novac koji se prenese ostaje na poziciji životne sredine. Na primer, monitoring životne sredine se ugovara od juna do juna. Tako da deo novca prenosimo u narednu godinu, sa druge strane zbog procedura javnih nabavki ne mogu se poslovi ugovarati od janura do januara. Prvi kvartal nam je uvek malo u zakašnjenju, upravo zbog procedura, usvajanja planova i dokumenata, a treći razlog je što imamo novac koji ne možemo da potrošimo. Na primer, dobili smo pet miliona dinara za kupovinu kontejnera za akciju „Očistimo Srbiju", u međuvremenu republički Fond za zaštiu životne sredine je ukinut i mi svake godine prenosimo taj novac, jer ne smemo nenamenski da ga potrošimo - kaže Reh.

Dinar: Komunalni ili ekološki?

Snježana Mitrović iz Udruženja „Terras", koje je osnovano 1990. godine i bilo je jedno od prvih nevladinih organizacija koje su se bavile pitanjima organske poljoprivrede u Srbiji, smatra da bi trebalo transparentnije da se troši ekološki dinar grada.

- Mene je razočaralo što civilni sektor nije bio zanteresovan da razgovaramo na temu Fonda za zaštitu životne sredine Subotice i predlogu projekata koji bi kandidovali gradu, prilikom izrade budžeta - objašnjava Snježana Mitrović iz Udruženja „Teras".

Ekološka aktiviskinja, koja godinama različitim projektima utiče na svest građana, Nataša Đereg iz CEKOR-a kaže za „Ekolist" da prema njenim saznanjima ekološki dinar odlazi na zaprašivanje komaraca i slične poslove.

- Trebalo bi da civilni sektor može da prati trošenje ekološkog dinara, učestvuje u donošenju odluka ili kreiranju gradskog budžeta pri raspodeli novca. Biće sigurno promena zbog Zakona o lokalnim samoupravama i što će ekološka taksa da se pripoji porezu građana i mi nećemo imati mogućnost kontrole trošenja novca. Zbog toga, što će sav novac od ekološke takse da se sliva u republički budžet i biće spojen sa porezom na imovinu. Kako će se novac od ekoloških taksi onda trošiti, ostaje nam da vidimo - rekla je Nataša Đereg iz CEKOR-a.

Sekretar Sekreterijata za životnu sredinu i poljoprivredu, Žika Reh objašnjava da osnovni izvor prihoda Fonda za zaštitu životne sredine Grada Subotice je naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine, od koje se obezbeđuju sredstav u iznosu od 80 do 100 miliona dinara na godišnjem nivou.

- Sredstva se koriste namenski, na osnovu programa koji donosi Skupština grada, uz prethodnu saglasnost Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine - istakao je Sekretar

Sekreterijata za životnu sredinu i poljoprivredu Žika Reh.

NVO: Transparentno

Iz ekološkog dinara na poziciji obrazovne aktivnosti, jačanje svesti, informisanje i objavljivanje podataka o stanju i kvalitetu životne sredine prošle godine izdvojeno 5,2 miliona dinara, od kojih tri miliona dinara je predviđeno za projekte civilnog sektora. Odobreno je 25 projekata, a pet projekata je odbijeno jer nisu ispunili uslove konkursa, koji je grad raspisao 2015. godine. Saradnja civilnog sektora i lokalne samouprave je neohodno upravo u ovim obrazovnim i promotivnim aktivnosti, a koji su u skladu sa programima životne sredine u Subotici. Međutim, civilni sektor smatra da dobijaju malo novca.

- Mislim da bi puno bolje bilo kada se raspisuju konkursi za nevladine organizacije da pojedinačni iznosi budu veći, jer su realno iznosi od 50 ili 200 hiljada dinara kao podrška za projekat minorni i ne možete da imate uticaj kakav bi trebalo. Ja pratim da vidim kako je raspisan konkurs, koji su kriterijumi, kako se procenjuje predlog projekta. Relativno sam zadovoljna i mislim da je u liniji onoga što donatori traže, u skladu je sa resornim ministarstvom. Mislim da može uvek bolje, da prilikom raspisivanja konkursa bude još više indikatora, detalja, transparentnije. Od urađenih projekata trebalo bi da se objavi na sajtu grada, ali nigde ne mogu da se vide izveštaji organizacija o rezultatima projekta - kaže Nataša Đereg iz CEKOR-a.

Vrsta prihoda i rashoda u dinarima	Subotica
Neutrošeno i preneto u 2014. godinu	43.986.634
Tekući prihodi od naknada u 2014. godini	66.283.967
Ukupni prihodi u 2014. godini (preneti + tekući)	110.270.601
Rashodi budžetskog fonda u 2014. godini	92.303.000
Neutrošeno i preneto u 2015. godinu	17.967.601
Tekući prihodi od naknada u 2015. godini	84.158.553
Ukupni prihodi u 2015. godini (preneti + tekući)	102.126.154
Rashodi budžetskog fonda u 2015. godini	58.370.000
Neutrošeno i preneto u 2016. godinu	43.756.154

Sa njom se slaže i Snježana Mitrović iz „Terasa" koja je i pre par godina pomogla lokalnoj samoupravi da napiše predlog teksta konkursa za projekte civilnog sektora.

- Mi smo predlagali gradu, ali nam nisu usvojili, a to je da se veća sredstva daju za nekoliko organizacija, ne sitno kao do sada. Pa makar se i svake dve godine raspisivao konkurs, jer se onda može normalno raditi. „Teras" je 2015. godine dobio 50.000 dinara, na kraju 30.000 dinara jer nam nisu priznali deo troška. Hteli smo da napravimo preraspodelu stavku po stavku, ali nije prošlo, trebalo bi da budu fleksibilniji. Što se tiče uslova za civilni sektor, za tako malo sredstava traže puno dokumentacije i jednostavno, trebalo bi da uproste kriterijume za tako male cifre, a nevladine organizacije trebalo bi da budu maštovitije. Grad bi trebalo da koristi rezultate tih projekata u svom radu - istakla je Snježana Mitrović.

Predstavnica Regionalnog Arhus centra u Subotici Barbara Sudarević kaže da redovno prati konkurse za civilni sektor i ističe da bi rezulati konkursa trebalo da budu transparentniji od strane organizacija. Isto tako, Tamaš Vinko iz Udruženja „Riparia", objašnjava da se transparentnost i oglašavanje tih konkursa svake godine poboljšava.

- Zadovoljni i sa unapređenjem načina i modela dodele sredstava. Formulari su detaljni, zahtevni što se tiče pisanja projekata, ali istovremeno i pomaže da što konkretnije definišemo ciljeva i aktivnosti planiranih projekata. Ono što nije efektivno po našem mišljenju da za mnoge projekte dodeluju veoma mali iznos sredstava, a s time se ugrožava realizacija samog projekta, odnosno kvalitet projekta - objasnio je Tamaš Vinko, predsednik Udruženja „Riparia".

Konkurs za civilni sektor 2015. godine sadržao je jasno definisane tematske celine, koje su definisane na osnovu prioriteta lokalne samouprave i to: smanjenje udela organskog otpada i edukativne aktivnosti na realizaciji Plana za unapređenje ekološkog stanja Palićkog jezera i njegove okoline.

- Posebna tematska celina bila je posvećena korišćenju geoprostornih podataka u zaštiti životne sredine i popularizaciji gradskog GIS portal. Naši pripravnici su pratili realizaciju projekata od organizacija i sa nekima smo veoma zadovoljni - kaže Žika Reh, Sekretar Sekretarijata za poljoprivredu i zaštitu životne sredine. ■

INFO REZULTATI ANKETE

Anketirani Subotičani kažu da redovno plaćaju ekološku taksu, ali i da ne vide neke rezultate.

- Redovno plaćam naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine, samo ne znam na osnovu čega je plaćam. Kvadratura moga stana je ista već godinama, a iznos na računu za ekološku taksu se stalno menja - kaže Rada iz Subotice.

Sa njom se slaže i Jadranka iz naselja „Prozivka" koja smatra da ljudi treba da plate ekološku taksu.

- Čula sam za ekološku taksu i redovno je plaćam. Čini mi se da ništa za uzvrat ne dobijamo za taj novac. Nisam videla neki ekološki boljitak, barem u mom naselju - objašnjava Jadranka.

Nada takođe plaća ovaj „ekološki" porez.

- Iskreno mislim da je ekološka taksa uvedena kako bi građani plaćali još neki porez. Jednostavno da se građanima uzmu pare. Nije mi jasno gde se novac troši, šta se radi od njega. Nisam primetila da je neko drvo zasađeno ili nešto slično - zaključila je Nada.

Prva kompanija koja nadoknađuje svu vodu

U saradnji sa partnerskim punionicama ispunjen cilj o vraćanju vode u prirodu pet godina pre roka...

Kompanija Coca-Cola postala je prva sa liste najuspešnijih kompanija, prema godišnjoj listi biznis magazina Fortune 500, koja je zajednicama i prirodi nadoknadila svu vodu koju koristi – sa oko 337,7 milijardi nadoknađenih litara u 2015. godini. Ova informacija zvanično je objavljena na Svetskoj nedelji vode u Stokholmu, a kompanija s ponosom ističe da je uz svoje globalne partnerske punionice ispunila cilj nadoknade vode za 2020. godinu pet godina pre roka.

Kroz 248 partnerskih projekata vezanih za vodu sa oko 2.000 zajednica u 71 zemlji, Coca-Cola sistem je nadoknadio oko 115 odsto vode koju je upotrebio za svoje proizvode na osnovu obima prodaje u 2015. godini, što je ukupno 191,9 milijardi litara vode vraćenih prirodi i zajednicama kroz ove projekte.

- Ovo dostignuće čini nas u Coca-Coli i naše partnere veoma ponosim. Cilj koji je 2007. bio aspiracija, danas je realnost i globalno značajna tačka razvoja koju nameravamo da održimo kako naš biznis bude rastao. Sada, kad god naši potrošači piju neki Coca-Cola proizvod, mogu biti u potpunosti uvereni da su naša kompanija i njene partnerske punionice posvećeni odgovornom korišćenju vode, kako danas tako i ubuduće - izjavio je Muhtar Kent, predsednik i generalni direktor kompanije Coca-Cola.

Coca-Cola sistem u Srbiji doprineo je ovom cilju zahvaljujući projektu obnove vlažnih staništa u Gornjem Podunavlju, koji se sprovodi u saradnji sa Svetskim fondom za prirodu (WWF). Projekat je započet još 2011. godine, a Coca-Cola i WWF su 2014. najavile nastavak rada na ovom projektu kroz novo, sedmogodišnje partnerstvo za obnovu vlažnih i plavnih područja duž Dunava, u šest zemalja Evrope, među kojima je i Srbija.

U Stokholmu je takođe objavljena informacija da je Coca-Cola ostvarila napredak i u pogledu cilja vezanog za efikasnost vode, uz poboljšanje od 12 odsto od 2010. ili ukupno 27 odsto od 2004. godine, kada je započeto praćenje napretka u okviru celog sistema.
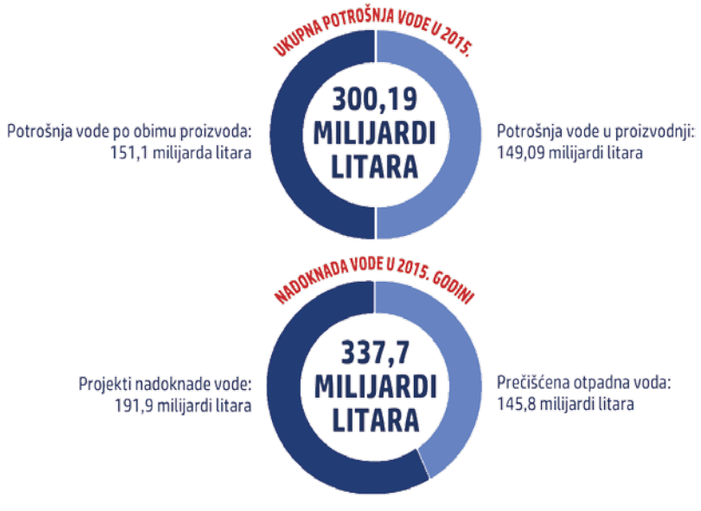
Iz kompanije poručuju da činjenica da je ostvaren cilj nadoknade vode do 2020. godine dodatno obavezuje ceo sistem da održi isti pravac u rastu poslovanja. Stoga će se dalje posvetiti istraživanju narednih koraka ka unapređenju programa i rezultata vezanih za vodu. ■